

ÂŞIK EDEBİYATINDA “ÂŞIK AİLE” KAVRAMI*

-Ağrı ve Sivas Örneği-

Dr. Doğan KAYA

İrsiyet (Herdity-Heredite-Kalıtım)'in ne olduğu kesin olarak izah edilememiştir. İrsiyet, anne ve babadan çocuğa geçen özellikler olarak nitelendirilirse de, ebeveynlerin özelliklerini taşımayan çocuklar da çıkabilir. Bir başka deyişle, aynı soydan insanların hem birbirlerine benzeyen hem de benzemeyen yanları bulunabilir.

Bütün canlıların yavruları, fizikî yapıları itibariyle kendisine benzer. İnsanın yavrusu insan, tavşanın yavrusu tavşan, kartalın yavrusu yine kartal, timsahın yavrusu yine timsahdır. Buna sebep, soyaçekimdir. Ancak kişilikler söz konusu olduğu zaman, bu benzerlik esasının bozulduğu görülür. Nitekim aynı aileden olduğu ve aynı çevrede yetiştiği halde farklı kişilikte kardeşlerin olduğu bir gerçektir. Kişilerin davranışları, başarıları, zevkleri ve arzuları doğrudan kalıtımla ilgilidir. “*Biyolojik kalıtım, çoğalma süreci içerisinde, birtakım özelliklerin genler yoluyla, bir kuşaktan ötekine geçmesi olarak tanımlanabilir.*”¹

Kişilerdeki nitelikler irsî ve sonradan kazanılan nitelikler olmak üzere iki çeşittir. Genetik yolla bir nesilden diğer nesle geçen niteliklere irsî nitelikler denir. Diğerleri ise, hayat sürecince yaşanan olaylar sonrasında elde edilir. Bunlar doğrudan doğruya kişiyle ilgili olup irsî yollarla çocuklara geçmeyen bilgi, tavır, tecrübe, davranış gibi niteliklerdir.²

İrsî nitelikler her ne kadar kişiyle doğrudan ilgili ise de, aynı aileye mensup çocukların birinde baba veya annesinin karakteristik özellikleri görülür. Ebeveynin ön planda olan bir vasfı, çocuklarından birine sirayet eder. Biz, bununla ebeveynin bir daldaki istidadını kastediyoruz. Sözcüğü, baba iyi bir marangoz ise, çocuklarından biri de marangozluğa heveslidir. Şayet baba veya anne âşıkça, çocuklardan biri de ebeveyni gibi âşık olur. Nitekim yirmi üç çocuğu olan *Ruhsatî*'nin sadece bir çocuğu (*Minhacî*) kendisi gibi âşık olmuştur. Bu husus bazı âşiklarda çocukta değil de torunda ortaya çıkar. *Sefil Selimî*'nin altı çocuğu da şiire istidatlı değildir, ancak torunu Sadullah Selimî saz çalmakta ve şiir söylemeye çalışmaktadır. Bazen de hiç bir çocuğa babasının bu özelliği geçmez. Sözcüğü sekiz çocuk sahibi *İsmetî* ile on altı çocuk sahibi *Baharözlü Feryadî*'nin çocuklarının hiç birinde âşıklık vasfı yoktur. Yıldızeli'nin Yusufoglan köyünden olan *Mehmet Çınar*, *Ali Çınar*, *Abidin Çınar* (*Çınarcan*), *Muharrem Çınar* ve *Tekin Çınar* beş kardeş âşıktırlar.

* Yayınlandığı yer: V. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu, Ağrı, 16-18 Ekim 2019, s. 606-612.

1. Feriha Baymur, *Genel Psikoloji*, İst., 1976. s. 209-210.

2. Feriha Baymur, a. g. e., s. 213.

Sivas yöresinde soyunda âşık olan âşık sayısı hiç de az değildir. Bunlar babadan, anneden, dededen gelme bir soyaçekim ile âşıklığa yönelmiş kimseler olup başlıcası şunlardır:

- Ayşe Berk*: Serdarî'nin üçüncü kızıdır.
Asan-Musa Tektaş: Dedeleri Musa Tektaş (Mazlumî) âşıktır.
Bülent: Âşık Gülşadî (Yılmaz Altay)'nin oğludur.
Cahit-Cafer Tuncer: Kardeş şairlerdir.
Ezginî: Mihmanî (Hasan Yüzbaşıoğlu)'nin oğludur.
Hayati: Babası (Ömer) ve dedesi (Fahimî) şairdir.
Gafilî: Âşık Kuddusî'nin oğludur.
Gülhanım: Mihmanî'nin kızıdır.
Özkan: Turgut Yalçın'ın oğludur.
İcazet: Babası Âşık İdrakî, dedesi Âşık Ahmet, halasının oğlu Âşık Sanatî'dir.
İsmetî: Annesi Serfiraz, zaman zaman kendisinden şiir söylemiş.
Kaya Özkan: Âşık Garip Özkan'ın oğludur.
Kul Gazi: Annesi Gülfidan âşıktır.
Mustafa Özbek: İzzet Özbek'in oğludur.
Mustafa Soylu: Âşık Halil Soylu'nun oğludur.
Minhacî: Ruhsatî'nin oğludur.
Nedim: Dedesi Mehmet Efendi şairdir.
Pir Ali ve Pir Gaib Abdal: Pir Sultan'ın oğulları olduğu tahmin ediliyor.
Rızayî: Kurbanî'nin oğludur.
Sevdalı: Babası Mevlüt Efendi, kardeşi Eyüp Sarıoğlu da şairdir.
Şemsî: Babası Ali Rıza şairdir.
Veli: Annesi (Kamer) ve babası (Hüseyin) âşıktır.
Vahit Çetin: Babası Süleyman Çetin âşıktır.
Zakirî: Annesi âşıktır.

Bu konuya daha geniş perspektiften bakacak olursak, Sivas'ta **aile âşıkları** diyebileceğimiz pek çok âşığın olduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan Yüzbaşıoğlu, Esme Şahin, Kasım Ülger, Yurdağül bazılarıdır.

Şarkışla'nın Saraç köyünden olan **Yüzbaşıoğlu** güçlü bir âşıktır. Yüzbaşıoğlu da ortaya koyduğu eserler ve sağlığındaki icraatlarıyla âşıklık geleneği içinde adından söz ettirecek birisidir. Bu yönüyle, gerek köyünde gerekse ailesi fertleri arasında oldukça etkili olmuş, böylelikle yeni simaların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kendisinin haricinde ailesinde beş âşık daha vardır. Bunları Yüzbaşıoğlu'na yakınlık derecelerine göre şöyle sıralayabiliriz:

- Yeter Ana* : Eşi
Gülhanım Yıldırım : Kızı
Nurettin Yıldırım (Kara/Kara Nurettin) : Oğlu
Servet Yıldırım (Emanetî) : Oğlu
Hülya Yıldırım (Şahinî) : Gelini³

Adından söz edeceğimiz ikinci aile **Esme Şahin**'in ailesidir. Bu ailenin odak hüviyetindeki şahsı, Esme Şahin'dir. Ailedeki diğer halk şairleri ise şunlardır:

³ Doğan Kaya, "Bir Âşık Ailesi: Âşık Yüzbaşıoğlu ve Ailesindeki Diğer Âşıklar", *Folklor ve Edebiyat*, S. 28, 2001, s. 69-

<i>Memiş Şahin</i>	: Esm e Şahin'in eşi
<i>Hasan Hüseyin Şahin</i>	: Esm e Şahin'in oğlu
<i>Adeviye Özertürk</i>	: Esm e Şahin'in kızı
<i>Abdülkadir Ozansoy</i>	: Esm e Şahin'in oğlu
<i>Kiraz Kılıç</i>	: Esm e Şahin'in kızı
<i>Medine Ata</i>	: Esm e Şahin'in halası ⁴

Şarkışla'da iki ailede yine aynı tablo karşımıza çıkar.

Turan Yılmaz ve Safiye Yılmaz'ın çocukları olan *Zülbiye Sığırcı, Günayar Erdođan, Şahin Yılmaz, Murtaza Yılmaz* ve Günayar'ın kızı *Yurdağül Erdođan* yaşayan halk şairlerindedir.⁵

Musa Çınar ile çocukları *Gülçınar* (Ayt en Çınar), *Ahmet* ve *Fatma* da aynı aileye mensup âşıklardır.

Diğer taraftan aynı durumu **Derdiyar**'ın soyunda da görürüz. Dedesinin babası *Hacı Abdullah*, dayısı *Abdullah Aydođan*, amcazadesi *Ömer Tanrıverdi*, amcazadesi *Murat Tanrıverdi* de halk şairidir.

Bir âşık aile de Ulaş'ın Acıyurt köyünde vardır. Buradaki mihver şahsiyet **Kasım Ülger**'dir.

<i>Kenan Ülger</i>	: Oğlu
<i>Cevdet Ülger</i>	: Yeđeni
<i>Leyla Şimşek</i>	: Kızı
<i>Ekrem Ülger</i>	: Yeđeni
<i>Aydın Ülger</i>	: Oğlu ⁶

Yukarıdaki aile âşıklarına biraz önce adlarını zikrettiğimiz Yıldızeli'nin Yusuf oğlan köyünden beş kardeş âşık olan *Mehmet Çınar, Ali Çınar, Abidin Çınar* (Çınarcan), *Muharrem Çınar* ve *Tekin Çınar* ile bunların dayıları olan *Ali Sultan* (*Sultan*)'ı da dâhil edebiliriz.

Sivas yöresinde âşıklıkla irsiyet arasındaki ilgi azımsanmayacak derecededir. Bu bakımdan Sivas'ta âşık sayısının fazla oluşunun, yöre insanının şair yaradılışlı kimseler olmasından kaynaklandığını söylersek, hatalı davranmış sayılmayız.

...

Aynı sülâle içinde farklı zamanlarda artarda şairlerin yetişmesi durumu **Ağrı**'da da karşımıza çıkmaktadır. Tutak'ın İsaabat köyünde İsa Bey ile başlayan âşıklar zinciri halkası günümüze kadar gelmiştir. İrsî niteliklere bağlayacağımız bu durumun başka illerde de var olduğunu bilmekteyiz. Âşık Edebiyatında başlı başına irdelenmesi gereken bu konuda biz İsa Bey ve onun soyundan gelen âşıkları söz konusu edeceğiz.

Kılıç sülâlesinin odak hüviyetindeki şahsiyeti İsa Bey'dir. Onun soyuna ait 16 âşık tespit edebildik. Bunlar, evlat ve torun silsilesi ile günümüze kadar gelmektedir. Söz konusu âşıkların başlıcası şunlardır:

⁴ Doğan Kaya, "Şarkışlalı Bir Âşık Aile", *Folklor/Edebiyat*, 2002/4, S. 32, s. 297-308.

⁵ Doğan Kaya, "İrsiyet, Âşıklık ve Dört Âşık", *Erciyes*, S. 297, Eylül 2002, s. 16-19.

⁶ Doğan Kaya, *Acıyurtlu Halk Şairleri*, Sivas, 1999, 148 s.

1. *İsa Bey*,
2. *Muharrem Bey* (Dedesi İsa Bey, babası Miralay Abdülkadir Bey'dir. Kardeşi: Bedir Bey, Oğlu; Memduh Kılıç)
3. *Bedir Kılıç* (Dedesi İsa Bey, babası Miralay Abdülkadir Bey, Çocukları: *Muharrem, Rüstem, Kâzım, Abdulkadir/Gamgüder, Süleyman*),
4. *İhsan Kılıç* (Divanî), (Babası; İsa Bey'in oğlu olan Hacı İbrahim'in oğlu Sait Bey),
5. *Memduh Kılıç* (Babası, Muharrem Bey),
6. *Abdülkadir Kılıç* (Gamgüder), (Büyük dedesi İsa Bey, Babası Bedri Bey),
7. *Türkan Ertürk* (Büyük dedesi İsa Bey, Babası Bedri Bey, Gamgüder'in kardeşi),
8. *Bahattin Kılıç* (Babası İhsan Kılıç)
9. *Melih İsa Sururi* (Büyük dedesi İsa Bey, Babası Bedri Bey, Gamgüder'in kardeşi),
10. *Mehmet Dursun Kılıç* (Abdülkadir Bey'in oğlu Mustafa'nın oğlu),
11. *Yavuz Kılıç* (Memduh Kılıç'ın oğlu),
12. *Ömer Kılıç* (Muharrem Bey'in torunu, İlyas Bey'in oğlu),
13. *Keziban Özoktay* (Türkan Ertürk'ün kızı),
14. *Durmuş Kılıç* (Dedesi İhsan Kılıç, babası Bahattin Bey),
15. *Nazif Kılıç* (Dedesi İhsan Kılıç, babası Bahattin Kılıç).
16. *Ethem Kılıç* (Gamgüder, Türkan Ertürk ve Melih İsa Sururi ile kardeştir.)

İsa Bey

1830'lu yıllarda Gürcistan'da Borçalı eyaletinin Arıklı ilçesinde doğmuş; 1908-1910 yılları arasında Tutak'ın İsaabat köyünde vefat etmiştir. Borçalı'da soylarına Salyanoğulları denilir. 1293 (1877-1878)'de Çıldır'a oradan da Ağrı'nın Tutak ilçesine gelmiş, Yukarıderik köyünü satın almıştır. Sonradan bu köyün adı İsaabat olmuştur. Şiirleri, Osmanlı-Rus savaşlarının çetin geçtiği dönem dolayısıyla yazıya geçirilememiştir. Ancak iki şiiri (Çıldır, Göç Destanı) tespit edilebilmiştir. Sazı çalmayan ancak irticali kuvvetli bir âşıktır. Evi, pek çok âşığa mekân olmuştur. Bunlardan birisi de Âşık Şenlik'tir. İsa Bey'in soyu, bugün Kılıç soyadını kullanmaktadır. İsa Bey'den sonra bu sülaleden pek çok âşık yetişmiştir.

Muharrem Bey

Çıldır Urta'da doğmuş olup doğum tarihi tespit edilememiştir. 1932'de vefat etmiştir. Dedesi İsa Bey, babası Miralay Abdülkadir Bey'dir. Bedir Kılıç'ın kardeşidir. İdadi mezundur. Tutak'ta kaymakamlık yapmıştır.*

Bedir Kılıç (Bedrî)

Dedesi İsa Bey, babası Miralay Abdülkadir Bey'dir. 1910 yılında İsaabat köyünde doğmuş, köyünde ve Tutak'ta yaşamıştır. İdarecilik yapmış ve ticaretle uğraşmıştır. Halkın sevip saydığı aydın bir insandır. 1954'te bir anlaşmazlık sebebiyle vurularak öldürülmüştür. Edebî değeri yüksek derecede olan şiirleri mahalli gazete ve dergilerde yayımlanmıştır. Şiirlerinde Bedrî mahlasını

* Bu şairlerden *Muharrem Bey*, *Melih İsa Sururi*, *Mehmet Dursun Kılıç*, *Ömer Kılıç*, *Keziban Özoktay* hakkındaki bilgiler Mehmet Dursun Kılıç'tan alınmıştır.

kullanmıştır. “Kurt ve Koyun Masalı” ve “At Destanı” edebiyatımızda iz bırakacak derece başarılı şiiirlerdir.⁷ Çocukları Abdülkadir (Gamgüder), Türkân, Ethem ve Melih İsa Bey de şairdir.

İhsan Kılıç (Divanî)

Babası, İsa Bey’in oğlu olan Hacı İbrahim’in oğlu Sait Bey’dir. 1913’te İsaabat’ta doğmuştur. Toprakları 1915 yılında Ruslar tarafından işgal edilince ailesi Sivas’ın Kangal ilçesin göç etmiş 1923 yılında tekrar önceki yurtlarına dönmüştür. Geçimini çiftçilikten sağlamıştır. 28 Ocak 2006’da vefat etmiştir. Mezarı köyündedir. Herhangi bir tahsil görmemekle beraber dili sağlam ve şiir tekniği güçlüdür. 1933 yılında gördüğü bir rüya sonrası kendisine bade ve Divanî mahlası verilmiştir. Öğrendiği halk hikâyeleri ile Türk hikâye geleneğine katkılarda bulunmuştur. *Murat ile Aşnatelli*, *Maksudî ile Cefâi* adlarında tasnif ettiği ancak basılmayan hikâyeleri vardır. Sevenleri ve ziyaret edenleri sadece Tutak’takilerle sınırlı kalmamış pek çok önde gelen âşık mutlaka ziyaretine gitmiştir. 400 kadar şiiri vardır. Hakkında bitirme tezleri hazırlanmış⁸ ve kitaplar⁹ yayımlanmıştır.

Memduh Kılıç,

Babası aynı zamanda şair olan Binbaşı Muharrem Bey’dir. 1915’te işgal sebebiyle topraklarını terk edip Sivas’a göçen ailesi 1923’te tekrar eski yurtlarına dönmek için göçerken yolda doğmuştur. Ortaokul ve lise tahsilini Erzurum’da yapmıştır. Hayvancılık ve ziraat işiyle uğraşmıştır. Kibar, misafiri sever ve herkesin sayıp sevdiği bir şahsiyettir. 10 Şubat 2002’de vefat etmiştir. Şiire 13 yaşında bir rüya sonrasında başlamıştır. Yetişmesinde amca oğlu İhsan Kılıç (Divanî)’in büyük rolü olmuştur. “Hilâl ve Seher” adlı bir hikâye tasnif etmiştir. Sefer Firganî ile Cevdet Seyranî’nin yetişmesinde etkili olmuştur. Sazı olmamakla beraber şiir tekniğine hâkim, irticali kuvvetli bir âşıktır.

Abdülkadir Kılıç (Gamgüder)

Rumi 1336 (M. 1920)’de Tutak’ta doğmuş, ömrünü Tutak’ta geçirmiştir. Büyük dedesi İsa Bey’dir. Babası Bedri Kılıç’tır. Bedri Bey, İsa Bey’in oğlu olan Abdülkadir Bey’in dördüncü oğludur.¹⁰ Belediye Başkanlığı yapmış, ticaretle uğraşmıştır. Şiire 11 yaşında başlamıştır, ustası babasıdır. Saz çalmayan, fakat irticali olan güçlü bir halk şairidir. 3 Temmuz 2000 günü vefat eden Abdülkadir Kılıç, şiirlerinde “Kadrî” ve daha çok da “Gamgüder” mahlasını kullanmıştır. Sayısız şiir yazan Gamgüder hakkında 1 kitap¹¹, 3 adet de mezuniyet tezi¹² hazırlanmıştır. Yedekli şiiri olan *Hatırımda Kalanlar* 212 bent, *Kardaşımla Hasbıhal* adlı şiiri 223 dörtlüktür.

7 İsmet Alpaslan, *Ağrılı Şair ve Yazarlar*, Birleşik Matbaacılık, İzmir, 2012, s. 295.

8 Fuat Haznedar, *Tutaklı Âşık Divanî- Hayatı Sanatı ve Eserleri*, Erzurum, 1968 (Bitirme Tezi). / Üstün Kaldırmacı, *Ağrı’dan Derlenmiş Üç hikâyede Epizot Çalışmaları*, Erzurum, 1972 (Betirme Tezi). / Hasan Eren, *Divanî (Ağrılı Halk Ozanı)*, Erzurum, 1973 (Bitirme Tezi).

9 İhsan Kılıç-Âşık Divanı, *Aştan Serpintiler-Bizden Size Şiirler*, Tutak Kaymakamlığı, 1996. / Âşık İhsan Kılıç, *Divanî Divanı*, Doğu Yayınları, Cilt 1-2-3, Erzincan, 2011.

10 İsmet Alpaslan, *Ağrılı ve Şair Yazarlar*, s. 281-283.

11 Halil Altay Göde, *Âşık Gamgüder Hayatı Sanatı Şiirleri*, Isparta, 2010.

Gamgüder bazı şiirlerinde sülâlesindeki âşıkları söz konusu etmiştir. İşte onlar iki tanesi:

Derik'te

Ulu dedem Hacı İsa Paşa'dır *Ondadır hakiki aşkın nişanı*
Aşk kaynağı sağlayan var Derik'te *Bülbül avazlıdır şirin lisanı*
Bedir Bey babamdır ismiyle Şair *İhsan Bey, mahlası Âşık Divanî*
Yüreklere dağlayan var Derik'te *Karaları bağlayan var Derik'te*

Kalemi çok güzel ilhamla dolmuş *Âşıklar safında saysalar eğer*
Biçare hasretle sararıp solmuş *Ölüme mahkûmdur, hiç vermez değer*
Feryâdı zâr ile derde tuş olmuş *İdam sehvasında bir de **Gamgüder***
Memduh Kılıç (Çağlayan) var Derik'te *Yâr yâr diye ağlayan var Derik'te¹³*

Babası Bedri bey'le ilgili olarak şu deyişi söyler:

Söyelenir

Soyum Karapapak, aslım tertemiz *Hacı İsa derler, dedem el başı*
Doğu Kafkasya'nın Türklerindeniz *Toplamış başına kavim kardaşı*
Zurzuna kazamız Urta'danız biz *Bin sekiz yüz yetmiş yedi savaşı*
Çıldır Gölü kenarında söylenir *Göç o yılın baharında söylenir*

Ağrı'dan Tutak'ta gelmiş yer almış *Kadir Bey oğludur Alay Bey'iymiş*
Yurdu İsaabat köyünde kalmış *Büyük harpte yiğitlerin yeğiymiş*
Fahri Paşa olmuş, güzel nam almış *Alayda güzide aslan tekiymiş*
Zenginliği civarında söylenir *Şehit olmuş mezarında söylenir*

Bir şair idiy ki irfanı tamam *Feryâd sarfiyatın gamdır iradın*
Gerçek kıymetini ben anlatamam *Ah çekmekten başka neye yaradın*
Üstadım hem hocam Bedir Bey babam *Abdulkadir Kılıç **Gamgüder** adın*
Üfûl etti asarında söylenir *Kalsa birkaç eş'arında söylenir¹⁴*

Türkan Ertürk

Gamgüder'in kardeşidir. 1929'da İsaabat'ta doğmuş, 2012'de vefat etmiştir. Mezarı İsaabat'tadır. İlk okul mezunudur. Turan Ertürk'le evlenmiş, bu evlilikten üç oğlu üç kızı olmuştur. 15-20 kadar şiiri vardır.

Ethem Kılıç

¹² Celal Hilmi Birdal, *Tutaklı Halk Şairlerinden Çağlayan ve Gamgüder*, Erzurum, 1969 (Bitirme Tezi). / Saadet Kalay, *Âşık Gamgüder (Abdulkadir Kılıç)'ın Hayatı ve Şiirleri*, Erzurum, 1980 (Bitirme Tezi). / Nurcan Servetoğlu, *Hasret ile Muhabbet Hikâyesi, Âşık Kadir Kılıç*, Erzurum, 1980 (Bitirme Tezi).

¹³ Mehmet Zeki Kılıç, *Âşık Gamgüder (Hayatı, Sanatı, Eserleri)*, Konya, 2012, s. 204 (S. Ü. Sos. Bil. Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

¹⁴ Mehmet Zeki Kılıç, a. g. tez, s. 381-382.

Bedir Kılıç'ın oğludur. Şair olduğunu bize İsmet Alpaslan bildirmektedir. Gamgüder, Türkan Ertürk ve Melih İsa Sururi ile kardeşdir.¹⁵

Bahattin Kılıç

8 Şubat 1941'de Tutak'ın İsaabat köyünde doğmuştur. Divanî mahlasını kullanan Âşık İhsan Kılıç'ın oğludur. İsmet İnönü'nün korumalığını yapmış ve köyünde çiftçilikle uğraşmıştır. Âşık olmasında ailesinin ve evlerinde yapılan âşık toplantılarının rolü olmuştur. Şiir tekniği başarılıdır. Saz çalmayan, ancak irticali olan bir âşıktır. Şiirlerinin bir kısmı İsmet Alpaslan tarafından Güller Benimdir adlı kitapta yayımlanmıştır.¹⁶ Hakkında Divanî Divanı'nda ve Ağrılı Şair ve Yazarlar adlı kitaplarda bilgiler bulunmaktadır.¹⁷

Melih İsa Sururi

1946'da İsaabat'ta doğmuştur. Dedesi Abdülkadir Bey, babası: Bedir Bey olup Gamgüder'in kardeşidir. Lise mezunudur. Memurluktan emekli olmuş, 2018'de vefat etmiştir. Mezarı İsaabat'tadır. 50 kadar şiiri vardır.

Mehmet Dursun Kılıç

1949'da İsaabat'ta doğmuştur. Babası Abdülkadir Bey'in oğlu Mustafa'dır. Emekli öğretmen olup halen Söke'de yaşamaktadır. 15 kadar şiiri vardır.

Yavuz Kılıç

1955 doğumludur. Memduh Kılıç'ın oğludur. Öğretmenlik ve okul müdürlüğü yapmıştır. 40-50 şiiri vardır.

Ömer Kılıç

Doğum yılı, yer: 1957'de doğmuştur. Muharrem Bey'in torunu, İlyas Bey'in oğludur. Ağrı Eğitim Fakültesinden mezun olmuş; öğretmenlik yapmıştır. Halen Konya Millî Eğitim Müdür Yardımcısı olarak çalışmaktadır. 100'ün üzerinde şiiri vardır.

Keziban Özoktay

1971'de doğmuştur. Türkan Ertürk'ün kızıdır. İki oğlu vardır. Halen Finike'de yaşamaktadır. 50 kadar şiiri vardır.

Durmuş Kılıç

Dedesi, Divanî mahlasını kullanan İhsan Kılıç; babası Bahattin Kılıç'tır. 10 Şubat 1975'te İsaabat köyünde doğmuştur. Erzurum'da özel işletmecilik yapmaktadır. Şairlik yoluna girmesinde dedesi ve baba sınıfının büyük payı vardır. Şiire 1996'da başlamıştır. Şiirleri Divanî Divanı ve Güller Benimdir¹⁸ adlı kitaplarda yayımlanmıştır.

Nazif Kılıç

10 Şubat 1983'te İsaabat köyünde doğmuştur. İhsan Kılıç (Divanî)'in torunu ve

¹⁵ İsmet Alpaslan, *Ağrılı ve Şair Yazarlar*, s. 295.

¹⁶ İsmet Alpaslan, *Âşık Bahattin Kılıç-Güller Benimdir*, İzmir, 2012.

¹⁷ Âşık İhsan Kılıç, *Divanî Divanı*, Erzincan, 2011, s. 169-182. / İsmet Alpaslan, *Ağrılı ve Şair Yazarlar*, Birleşik Matbaacılık, İzmir, 2012, s. 290-294.

¹⁸ Âşık İhsan Kılıç, *Divanî Divanı*, Erzincan, 2011, s. 183. / İsmet Alpaslan, *Âşık Bahattin Kılıç-Güller Benimdir*, s. 161-163.

Bahattin Kılıç'ın oğludur. Ağrı Eğitim Fakültesini bitirmiştir. Geçimini dersane işletmeciliğinden sağlamaktadır. Erzincan'da yaşamaktadır. Şiire 2006'de dedesi Divanî'nin ölümünden sonra yönelmiştir. Şiirlerinde kimi zaman mahlas olarak adını kullanmıştır.

SONUÇ:

1. Elimizde en az şiiri bulunan İsa Bey (2 şiir), en fazla şiiri bulunan âşık ise Gamgüder'dir.

2. Cömert ve misafirperver karakterde bir soya sahip olan âşıklar, Ağrı halkının sevip saygı duyduğu şahsiyetler olmuşlardır.

3. Sadece bu sülâleye ait değil Âşık Edebiyatı alanında en fazla birime ait şiir, bu kolun şairi Gamgüder'e aittir. (Yedekli şiiri olan *Hatırımda Kalanlar* 212 bent, *Kardaşımın Hasbıhal* adlı şiiri 223 dörtlüktür.)

4. Bu ailenin âşıklarında saz salma geleneği yoktur. Saz çalmak, inanç gereği hoş karşılanmamış, ayıplanmıştır. Saz çalmama düşüncesi ve kararlılığı başlangıçtan günümüze kadar devam etmiştir.

5. Tıpkı saz çalmama düşüncesinde olduğu gibi maşukayı bulmak, ona kavuşmak düşüncesiyle gurbete çıkma da hoş görülmemiştir.

6. Şiir teknikleri yüksektir. Sıradan bir konu hakkında dahi (Bedrî'nin Kurt ve Koyun Masalı", "At Destanı" gibi.) hacimli şiirler ortaya koyma başarısını göstermişlerdir.

7. Söz konusu âşıklar içinde pek çoğu irticalen şiir söyleyebilme kabiliyetine sahip olup bunlar âşıklarla yaptıkları karşılaşmaları sazsız yapmışlardır.

8. Bazıları musannif şairdir. Sözgeşi Memduh Kılıç *Hilâl ve Seher*, İhsan Kılıç (Divanî) da *Murat ile Aşnatelli*, *Maksudî ile Cefaî* adlarında iki hikâye tasnif etmiştir.

9. Genellikle mahlas olarak adlarını kullanmışlardır. Bazılarının iki mahlas kullandığı olmuştur. (Abdülkadir Kılıç şiirlerinde; "Kadrî" ve daha çok da "Gamgüder" mahlasını

10. İçlerinde, Gamgüder'in kardeşi Türkan ve onun kızı Keziban Özoktay gibi içlerinde kadın âşıklar da vardır.

11. Âşıkların çoğu tahsillidir. İçlerinde kaymakamlık (Muharrem Bey, Bedir Bey), belediye başkanlığı ve okul müdürlüğü (Yavuz Kılıç, Ömer Kılıç) yapanlar vardır.

12. Bazıları hakkında akademik çalışmalar yapılmış (Divanî, Gamgüder), kitaplar (Bahattin Kılıç) hazırlanmıştır.

13. Sülâle âşıklarını İsa Bey'den başlatmaktayız ve dolayısıyla aklımıza bir âşık kolu gelmektedir. Acaba yeni bir âşık kolu olarak "İsa Bey Kolu" diye bir koldan söz edebilir miyiz?

Âşık Kolu; *çıraklık geleneği içinde, birbiri ardınca yetişen âşıklar tarafından, odak hüviyetindeki usta âşığa bağlılık duyarak, ona ait üslup, dil, ayak, ezgi, konu, hatıralar ve hikâyelerin devam ettirildiği mekteptir.* XIX. yüzyıldan itibaren, var

olagelen âşık kollarından başlıcası; *Erzurumlu Emrah, Ruhsatî, Dertli, Sümmanî Derviş Muhammed, Huzurî ve Şenlik Kolları'dır*. Bir âşık kolunun var olabilmesi yahut yeni bir âşık kolunun ortaya çıkabilmesi için birtakım belirleyici ögelerin var olması gerekir. Ögelerin sayısı, çeşitliliği ve değişik oluşu, kolların belirlenmesine ve farklılaşmasına yol açar. Bu ögeleri şöyle sıralayabiliriz:

1. *Odak hüviyetindeki usta âşığın dil ve üslubu,*
2. *İşlediği konular,*
3. *Usta âşığın başından geçen ve hafızalardan silinmeyecek izler bırakan çeşitli olaylar,*
4. *Usta âşığın karşılaşmaları,*
5. *Usta âşığın tasnif ettiği hikâyeler,*
6. *Usta âşığın kendisine ait ezgiler,*
7. *Usta âşığa ait ayaklar.*

Meseleye bu çerçevede baktığımızda İsa Bey'in özellikleri taşımadığını görmekteyiz ve dolayısıyla "İsa Bey Kolu" diye bir âşık kolunun varlığından söz edemeyiz.